

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Жешувський університет (Польща)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)**

Матеріали

II міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

11 квітня 2017 року

**Харків
ХНПУ
2017**

УДК[378.147:5](477)«19/20»

**ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ЗА ІНДИВІДУАЛЬНИМ
ГРАФІКОМ СТУДЕНТІВ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПЕДАГОГІЧНИХ ВНЗ УКРАЇНИ В ДРУГІЙ
ПОЛОВИНІ ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ**

М. Е. Пісоцька, м. Харків

Автором проаналізовані матеріали, що стосуються навчання студентів природничо-математичних спеціальностей педагогічних інститутів України за індивідуальним графіком, починаючи з другої половини ХХ століття. Підкреслені роки введення в практику педагогічних ВНЗ УРСР даної форми навчання. Розглянуті: контингент студентів, яким дозволялося навчатися за індивідуальним графіком; недоліки в його організації та шляхи їх подолання; методика організації навчання студентів природничо-математичних спеціальностей за індивідуальним графіком.

Ключові слова: *індивідуальний графік навчання, педагогічні інститути України, природничо-математичні спеціальності, індивідуальна траєкторія навчання.*

The work depicts the result of analysis of the materials related to teaching students of natural and mathematical specialties on individual schedule at Ukrainian pedagogical institutions, starting from the second half of the 20th century. The years of introduction of this form of training into pedagogical universities in Ukrainian SSR have been determined. The contingent of students who were allowed to learn on individual schedule, the deficiencies in organization of it and the ways to overcome these deficiencies, the technique of organization of teaching students of natural and mathematical specialties on individual schedule have been revealed.

Key words: *individual training schedule, pedagogical institutions in Ukraine, natural and mathematical specialties, individual learning path.*

Історіографічний пошук засвідчує, що навчання студентів природничо-математичних спеціальностей за індивідуальним графіком було введено в практику Ніжинського, Одеського, Чернігівського та інших педагогічних ВНЗ УРСР у 60-ті роки ХХ століття [12, арк. 83; 11, арк.159]. Підкреслимо, що на індивідуальний навчальний графік у ці роки переводили найбільш здібних студентів старших курсів [12, арк. 83]. Згодом, ураховуючи скрутне матеріальне становище (необхідність працювати), сімейні обставини студентів, дозволяли навчатися за індивідуальним графіком студентам 2 курсу, а також тим, успішність яких бажала бути кращою [1, арк. 13]. Зазначимо, що в організації навчання студентів за індивідуальним графіком у 90-ті роки були певні недоліки. А саме: з боку викладачів – затягнення у часі складання планів, формальний підхід до формулювання завдань, відсторонення від контролю; з боку студентів – неповне виконання плану [1, арк. 13]. Хоча основна частина студентів вважала зайняті позиції [5, арк. 223], студенти із слабкою успішністю мали проблеми на сесії [7, арк. 26], погано складали державні спити [8, арк. 17]. Для подолання недоліків організації навчання студентів за індивідуальним графіком у цей час викладачі пропонували: індивідуальні графіки

оформлювати на протязі двох тижнів з початку семестру [2, арк. 18]; посилити принципівість у вирішенні питання про дозвіл на навчання студентів за індивідуальним графіком; підвищити відповідальність за визначення завдань та здійснення контролю [1, арк. 13]; вести журнал для контролю за студентами, що працювали за індивідуальним графіком [3, арк. 6]; знімати студента з індивідуального графіка навчання при невиконанні навчального плану протягом місяця [2, арк. 18]; у перспективі перейти на роботу за індивідуальними графіками зі студентами, які навчаються добре та відмінно й виконують експериментальні роботи [6, арк. 31].

Розглянемо досвід викладачів щодо методики роботи із студентами за індивідуальним графіком. Так, наприкінці 80-х років викладачі математичних дисциплін Миколаївського педагогічного інституту ім. В. Г. Белінського навчання студентів за індивідуальним графіком називали «методом модулів» та визначали як один із варіантів їхнього індивідуалізованого самонавчання. Для його проведення, після вивчення індивідуальних особливостей, студенту надавали «модуль» (курс лекцій, запитання для самоперевірки, методичні рекомендації до розв'язання типових та найбільш складних задач, завдання для самостійного виконання, завдання підвищеної складності), а також планували (студент разом із викладачем), залежно від обсягу і ступеня складності завдань, графік консультацій та складання заліків за певними розділами (з оцінкою) [9, с.70]. Викладачі до вивчення наступного «модуля» допускали студентів після успішного складання попереднього (з оцінкою не менше, ніж на «добре») [Там само, с. 71].

Викладачі кафедри хімії Харківського педуніверситету доц. К. В. Курко, доц. Г. М. Ярмоленко у 90-ті роки практикували попереднє надання за довгий строк методичних матеріалів для підготовки до занять (текстів лекцій, методичних розробок); індивідуальні консультації; надання можливості працювати на практичних заняттях з будь-якою підгрупою, створення мобільних груп (2-4 студенти) для відпрацювання практичних занять, пов'язаних з експериментом [4, арк. 13].

У 2000-ті роки від викладачів кафедри хімії студенти одержували папку навчально-методичного комплексу: робочу програму конкретної дисципліни, методичні розробки до конкретних тем з переліком літератури, робочий тематичний план лабораторних занять, творчі завдання. Індивідуальний графік передбачав різні види індивідуальної роботи (складання опорних схем, виконання тестових завдань, набору розрахункових, експериментальних задач різного рівня складності), що були націлені на засвоєння основоположних питань конкретної хімічної дисципліни. Під керівництвом викладачів студенти складали плани-графіки, які містили теми, терміни їх засвоєння, терміни контролю, здачі «допуска» та виконання лабораторних робіт, графік індивідуальних консультацій [6, арк. 31-32]. А в Уманському педуніверситеті для студентів, які навчалися на стаціонарній формі навчання за індивідуальним графіком, у передбачені деканатом дні організовувалися консульт-пункти, на яких вони отримували необхідну консультацію, відпрацьовували пропущений навчальний матеріал, теми для самостійної роботи, здавали контрольні роботи, ІНДЗ тощо. Індивідуальна траєкторія вивчення курсу (види та терміни здійснення контролю щодо вивчення даної дисципліни студентом),

підлягав подальшому зміненню студентом в залежності від його здібностей, індивідуальних можливостей щодо виконання навчального навантаження[10, с.108-109].

Список використаних джерел

1. Архів Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Од. зб. 60. «Протоколи №1-9 засідань Совета физико-математического факультета и документы к ним. 30 августа 1995 г. –23 июня 1996 г.». –16 арк.
2. Архів Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Од. зб. 64. «Протоколы заседаний Совета естественного факультета и документы к ним. 5 августа 1995 г. – 26 июля 1996 г.» – 24 арк.
3. Архів Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Од. зб. 113. «Протоколы заседаний Совета естественного факультета и документы к ним. 12 сентября 1996 г. – 18 июня 1997 г.». – 19 арк.
4. Архів Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Од. зб. 116. «Протоколы № 1-20 заседаний сектора химии и документы к ним». – 26 арк.
5. Архів Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Од. зб. 148. «Протоколы №№ 1-44 заседаний исполнительного совета университета и документы к ним. 8 сентября 1997 г. – 25 августа 1998 г.»–274 л.
6. Архів Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Од. зб. 329. «Протоколы № 1-17 заседаний кафедры химии та документы до них. 4 вересня 2001 р. – 27 червня 2002 р.»– 51 арк.
7. Архів Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Од. зб. 398. «Протоколы № 1-10 заседаний кафедры математики та документы до них. 30 серпня 2002 р. – 20 травня 2003 р.» – 41 арк.
8. Архів Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Од. зб. 635. «Протоколы № 1-16 заседаний кафедры химии и документы к ним. 29 августа 1990 г. – 26 мая 1991 г.». – 66 арк.
9. Васильєва Т. В. Керована академічна самостійність / Т. В. Васильєва // Радянська школа. – 1989. - №12. –С.68-71.
10. Годованюк Т. Л. Індивідуальне навчання у вищій школі : Монографія / Т. Л. Годованюк. – К. : НПУ імені Драгоманова, 2010. –160 с.
11. Державний архів Одеської області (ДАОО). Фонд Р-6570 Одесский государственный педагогический институт им. К.Д. Ушинского. Оп.1. Од. зб. 666. «Протоколы заседаний Совета института с.№1 по №13. Начато: 4 сентября 1967 г. Окончено: 3 августа 1968 г.» – 230 арк.
12. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (ЦДАВО України). Фонд Ф-166. Міністерство освіти УРСР. Оп. 15 Од. зб. 4164. «Річний звіт Міністерства освіти УРСР про роботу педагогічних вузів УРСР за 1963-1964 навчальний рік». – 110 арк.

УДК: 378.147: 37.011.3 - 051

ЖИТТЄВОТВОРЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ЯК РУШІЙНА СИЛА РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ

І. В. Радченя, м. Харків

У тезах проаналізовано життєвотворчий потенціал майбутнього вчителя як рушійної сили розвитку педагогічної науки. Розглянуто сутність понять «розвиток» та «життєвотворчий потенціал». Великого значення набуває формування життєвотворчого потенціалу в процесі підготовки майбутніх учителів, тому висуваються певні вимоги до майбутніх педагогів. Звернено увагу на